

Μακεδονικά

Τομ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1953

Κ. Αμάντου, Ο μακεδονικός Ελληνισμός κατά το τέλος του Μεσαίωνα και την παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι του δεκάτου ογδόου αιώνας. (Διάλεξις γενομένη εν τη αιθούση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών). [Δημοσιεύματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Πολίτης Λίνος

<https://doi.org/10.12681/makedonika.9339>

Copyright © 2016 Λίνος Πολίτης

To cite this article:

Πολίτης, Λ. (2017). Κ. Αμάντου, Ο μακεδονικός Ελληνισμός κατά το τέλος του Μεσαίωνα και την παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι του δεκάτου ογδόου αιώνας. (Διάλεξις γενομένη εν τη αιθούση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών). [Δημοσιεύματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.. *Μακεδονικά*, 2, 800-801.
doi:<https://doi.org/10.12681/makedonika.9339>

ζέλου τηλεγραφεῖ πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ τὸν ἀντιπρόσωπόν της ἐν Θεσσαλονίκῃ Ρακτιβὰν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς : « Δέον ἄλλως τε ἀπὸ τοῦδε νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα ἐνδεχομένης συγκρούσεως πρὸς Βουλγαρίαν . . . » (σ. 36). Τὰ πάντα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ καὶ ὅπουδήποτε βουλγαρικαὶ δυνάμεις εὐρίσκοντο εἰς ἐπαφὴν μὲ ἑλληνικάς, ὑπεδήλουν τὴν σύγκρουσιν ὥς ἀναπόφευκτον. Τέλος τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον « Κἀθαρσις » κεφάλαιον (σ. 59 ἑξ.) τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Ρακτιβὰν περιέχει τὴν πλέον ἔγκυρον περιγραφὴν τῶν τελευταίων ὥρων τῆς παρουσίας βουλγαρικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἄλλὰ καὶ αἱ περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α' εἰδήσεις κέκτινται ἰδιάζουσαν σημασίαν, ὥς προερχόμεναι ἀπὸ σχεδὸν αὐτόπτην μάρτυρα. Εἶναι ἡ πλέον ἔγκυρος ἀφήγησις, διὰ τῆς ὁποίας φωτίζεται ἡ τόσον συγκινήσασα τὸ πανελλήνιον στυγερά πρᾶξις ἐνὸς ἀναρχικοῦ. Τὰ σχετικῶς μὲ τὴν δολοφονίαν δημοσιευόμενα τρία ἀνέκδοτα σημειώματα καὶ δύο τηλεγραφήματα διαφωτίζουν πλήρως τὴν τραγικὴν ἐκείνην ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία διὰ τὸν πολὺν κόσμον ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ μυστηριώδης.

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Κ. Ἀμάντου, Ὁ μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς κατὰ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωonos καὶ τὴν παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. (Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν). [Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη 4]. Θεσσαλονίκη, 1952. 8ον σ. 14.

Με μεγάλη ἀπλότητα, ποὺ κρύβει ὅμως πολλὴ σοφία, ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Ἀμαντος στὴν ἐκλαϊκευτικὴ αὐτὴ διάλεξή του, ποὺ ἐγίνε στὴ σειρὰ ποὺ ὀργάνωσε τὸν φετινὸ χειμῶνα ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τὴ σημασία ποὺ ἀπόχτησαν κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας ὡς τὸν 18^ο αἰῶνα οἱ ἀκμάζουσες πόλεις τῆς δυτικῆς κυρίως, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς Μακεδονίας : ἡ Θεσσαλονίκη (ἡ ἀκμὴ τῆς πέφτει περισσότερο στὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ), τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἡ Καστοριά (Μανολάκης Καστοριανός, Γεώργιος Καστριώτης, Θωμᾶς Μανδακάσης), ἡ Κοζάνη (Καραγιάννηδες, Παῦλος Χαρίσης), ἡ Βέρροια (Κωτιούνιος, Μητροφάνης Κριτόπουλος), καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ σημερινοῦ κράτους ἡ Ἀχρίς, ἡ Μοσχόπολις (τυπογραφεῖο, οἰκογένεια Σίνα), τὸ Μελένικο (σημαντικὸς ὁ κανονισμὸς τῆς κοινότητος τοῦ 1813), τὸ Μοναστήρι. Ὁ συγγραφεὺς ἐκτείνεται ὕστερα στὸν ξενιτεμένο μακεδονικὸ Ἑλληνισμὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας καὶ ἀναφέρεται στὴ δράση τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων καὶ τῶν ἐγκατεστημένων ἐκεῖ Ἑλλήνων, ποὺ ἀνάμεσά τους ξεχωρίζει ὁ Γεώργιος Ζαβίρας. Σημαντικὲς

εἶναι οἱ παρατηρήσεις γιὰ τὴ σημασίᾳ ποὺ εἶχαν οἱ Ἕλληνες, ἰδίως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνα, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ὅλης τῆς Ἀνατολῆς· αὐτοὶ ἦταν ποὺ ἀνέπτυξαν τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιοτεχνία, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι παλιότερα ἦταν μόνο στρατιῶτες καὶ κτηνοτρόφοι. Ὡς σημειωθῇ τέλος καὶ μία σωσιότατη παρατήρηση τοῦ συγγραφέως, πὼς τὸ Κράτος δὲ φρόντισε νὰ κάμῃ εὐρύτερα· γνωστὸ τὸ πραγματικὸ μεγάλο ἔργο ποὺ ἐπείτελεσε ἡ Ἑλλάδα στὴ Μακεδονία τὰ τελευταῖα σαράντα χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση.

Τὸ μικρὸ βιβλιαράκι, μολοντί ὥς ἐκλαϊκευτικὸ περιορίζεται κατ' ἀνάγκη σὲ γενικότερες γραμμές, δίνει ὅμως μιὰ ἄρτια εἰκόνα τῆς σημασίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ εἰδικότερα τοῦ μακεδονικοῦ, μέσα στὸ χῶρο τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, καὶ φαίνεται ἀνάγλυφα πόσο ἡ συμβολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου στάθηκε πρὸ παντὸς παιδευτικῆ, πνευματικῆ καὶ γενικότερα ἐκπολιτιστικῆ. Εἶναι ἀλήθεια, ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς κ. Ἀμαντος, ὅτι ἡ ἐποχὴ αὐτὴ δὲ μελετήθηκε ἀκόμα συστηματικὰ· μιὰ ἐποχὴ πραγματικὰ μεγάλη, ὅπου βαθμιαῖα ὁργανώνεται ὁ νέος Ἑλληνισμὸς καὶ φτάνει στὶς ἀρχὲς τοῦ 19^{ου} αἰῶνα στὴν ἐξέγερση καὶ τελικὰ στὴν ἀποκατάσταση. Στὴν ἐργασία τοῦ κ. Ἀμαντου εἶναι συγκεντρωμένο πολὺ ὕλικὸ καὶ (μὲ τὶς παραπομπὰς στὶς ὑποσημειώσεις) ἀπόλυτα τεκμηριωμένο, ὥστε νὰ βοηθᾷ καὶ τὸν εἰδικότερο ἐρευνητὴ. Καὶ ἡ συστηματικὴ ἐρευνα ἔχει ἀσφαλῶς ἀκόμα πολλὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ στὸ κεφάλαιο αὐτό.

ΛΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1940 διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα ἐξεδόθησαν πολλὰ μικρότερα ἔργα καὶ πραγματεῖαι, ἐνδιαφέρονται τὴν Μακεδονίαν, περὶ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ γίνῃ λόγος εἰς τὰ Μακεδονικά. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὄγκος τούτων ἀπέβη ἤδη μέγας, ὁ περὶ αὐτῶν λόγος ἀφέθη διὰ τὸν ἐκδοθησόμενον προσεχῶς Γ' τόμον.